

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИКА

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ.

Редакторъ: Антонъ Борлаковъ.

Одобрено отъ Министерството на народн.
просвѣщение за училищнитѣ 'библиотеки
съ окр. № 9952 отъ 11 априль 1921 год.

ГОДИНА XII.

КНИГА 6.

мартъ 1933 год.

== ВАРНА ==

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Отъ теорията за практиката.

1. *Ернесъ Пикаръ.* — Основи на възпитателния методъ въ новото училище.
2. *А. Амаидъ.* — Дисциплината въ училището на Д-ръ Декроли.
3. *Ат. Георгиевъ.* — Екскурзии.

II. Изъ практиката за практиката.

1. *Ив. Русевъ.* — Царъ и рибаръ.
2. *М. Б. Николовъ.* — Теменужка.
3. *Н. Г. Попова.* — Какъ станахъ разказвачка.
4. *Ат. Георгиевъ.* — Работата презъ пролѣтъта въ зеленчуковата градина. Пепелянка.
5. *Ст. Ц. Даскаловъ.* — Весело овчарче.
6. *Т. Стояновъ.* — Пролѣтъ.
7. *Б. Тотевъ.* — Деца и щъркелъ.

III. Книгописъ.

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИКА

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ ЗА ОСНОВНИ УЧИТЕЛИ

Редакторъ: Антонъ Борлаковъ.

Год. XII.

мартъ 1933 год.

Кн. 6.

Ernest Picard.

ОСНОВИ НА ВЪЗПИТАТЕЛНИЯ МЕТОДЪ ВЪ НОВОТО УЧИЛИЩЕ.

Учителътъ трѣбва да подпомага
естественото детско развитие.

Елсландеръ.

Уважение къмъ детската личностъ. Противоречие между детската природа и старитѣ възпитателни методи. Индивидътъ трѣбва да се освободи отъ тѣхнитѣ окови. Задачата на новия учителъ.

Детската личностъ е свята. Тя е *семе* на животъ съ собствени закони за развитие, *сила* съ собственъ идеалъ за осъществяване.

Възпитателътъ трѣбва да се отнася къмъ нея така, както се отнася къмъ своя занаятъ вещицъ градинарь: той внимателно наблюдава свободното развитие на растенията, предвижда опасноститѣ и сръчно отстранява всичко, което може да спъне правилния растежъ на неговитѣ питомци.

Дълго време детето заема малко мѣсто въ грижитѣ на обществото. Каква полза ще има да се занимаваме съ детето, ако цельта на възпитанието не е да възпитаваме възпитаника за самия него, а за угода на обществото?

На детето се гледа като на безформенъ материалъ, който трѣбва да се оформи споредъ предварително опредѣленъ калѣпъ.

Възпитанието е дѣло на зрѣлия човѣкъ. А тоя човѣкъ въ миналото върваше, че познава истината, щомъ владѣе нѣкаква система отъ идеи и навици. Върваше, че има право да налага на други своитѣ гледища и начини за работа, безъ да държи смѣтка за природата и наклоноститѣ на детето. Пренебрегвайки законитѣ на естественото детско развитие, възпитателътъ се стремѣше да формира възпитаника спо-

редъ своя идеалъ. Ако детската природа се опълчваше срещу неговитѣ намѣрения, той обявяваше, че тя е лоша, итвърдише, че трѣбва да се поправи чрезъ насилствена дисциплина. Детската природа не могла сама да произвежда плодове на добро и истина, докато нѣкоя чужда ржка не се намѣси, за да посади въ нея семена отъ тия плодове.

Идеалниятъ ученикъ въ старото училище бѣ пасивно сжщество, което доброволно трѣбваше да се подчинява на учителовата воля. Идеалниятъ учителъ бѣ оня, който умѣеше да сломи у детето всѣки стремежъ къмъ съпротива, всѣка инициатива, всѣко желание и да развие у него навикъ къмъ безропотно подчинение.

Но винаги, когато условията на обществения животъ се промѣнѣха и се чувствуваше нужда да се засили човѣшката личностъ, тогава проблемата на естественото възпитание се поставяше отново съ нова сила.

Въ време на такива завои въ общественото развитие започнаха да изучаватъ детето. Започнаха да наблюдаватъ детския душевенъ животъ и откриха, че човѣшката природа, като природата на всѣка живо сжщество, има собствени закони, по които се развива. Така педагозитѣ се убедиха, че въ погрѣшенъ пътъ е насочено всѣко възпитание, което взема за своя целъ и центъръ волята на обществото и се стреми споредъ последната да формира подрастващитѣ поколения.

Новата педагогика гледа на индивида като на самоцель: уважава законитѣ за неговото свободно развитие, улеснява да се проявятъ и развиятъ всички сили и способности, които въ зародишъ притежава той. На тѣзи основи се гради *възпитателниятъ методъ на новото училище*.

Цѣлата човѣшка природа е изтъкана отъ *самопроизволностъ (спонтанностъ)* и свобода. Трѣбва да уважаваме сжщността ѝ. Тя позволява да я ръководимъ, защото е слаба, но не ѝ се нрави да я ръководимъ противъ волята ѝ. Грубата заповѣдъ е неприятна и неубедителна за нея. Само съветътъ, внушението я потикватъ къмъ дейностъ.

Повиването, на което подлагатъ членоветѣ на пеленачето, е символъ на друго повиване, което неразумното възпитание налага на детето волно или неволно. Детската душа се бунтува срещу това стѣгане и се плаши отъ лицата, които го вършатъ. Въпрѣки туй, още го прилагатъ, защото върватъ, че вършатъ добро дѣло. Това е безмислица, защото, като задържаме свободнитѣ движения на детето, за да предпазимъ тѣлото му отъ изкривяване и обезобразяване, ние сами го обезобразяваме, като го пристѣгаме.

Чрезъ похватитѣ, които прилагаме обикновено, за да принудимъ детето да стане ученолюбиво, честно и добро, ние го караме въ сжщностъ да намрази науката, добродетелта и доброто. Не държимъ смѣтка, че човѣшката природа е та-

на устроена, че повече ѝ се нрави да се мами и да се чувства свободна, отколкото да бъде действително свободна и да се чувства подчинена.

Такива сж нуждитѣ на съвременната душа. Подъ стария режимъ цѣлия човѣшки животъ се градѣше върху уважението на авторитета — уважение на черквата, уважение на монархията, уважение на авторитета на бащата или на учителя.

Но разсждѣкътъ се събуди. Той поиска да се освободи отъ игото на всѣки авторитетъ и започна да се стреми къмъ повече свобода въ умствения и нравствения животъ, къмъ повече свобода въ възпитанието.

„Личността не трѣбва да се цени“, — казваше Паскалъ, изразявайки идеитѣ на XVIII вѣкъ, който унижѣваше индивида и заставяше човѣка да бъде робъ на семейството или на класата, на черквата или на държавата.

„Личността е свята“, казва нашето индивидуалистично общество. Романилизмътъ пѣе това. Кантъ и Фихте го обосноваватъ въ своитѣ системи. Емерсонъ и Карлейлъ, Витманъ и Нитче го словославятъ въ своитѣ морални проповѣди.

Върху индивида се опира днесъ обществения строй. Какъ можемъ да му попречимъ да опознае своята стойностъ и достоинство, да стане центъръ на своитѣ блѣнове и купнежи, да се стреми къмъ най-широко саморазвитие, да изисква най-големо уважение къмъ своята природа?

„Природата е немошна, а животътъ е тежъкъ“, — казваха нашиятъ прадѣди. Разумниятъ човѣкъ трѣбва търпеливо да понася мъжитѣ на живота, да се откаже дори отъ живота, да се откаже отъ земнитѣ блага и да умре, очаквайки часа на спасението.

Съвременнитѣ индивидуалисти възпѣватъ святостта на природата и достоинството на живота. Богъ ни е далъ живота, за да го изживѣмъ интензивно. Да живѣешъ значи да побеждавашъ мъжнотиитѣ. А победи се печелятъ само съ въра въ собственитѣ сили, съ смѣлостъ и воля.

Да възвестишъ освобождаването на индивида — ше ни се възрази, може би — не значи ли, да разрушишъ обществото, да се откажешъ отъ морала, да злопоставишъ възпитателното дѣло — не значи ли, да откриешъ широкъ пѣтъ за страститѣ?

Така щѣше да бъде, ако човѣшката природа бѣ само сборище отъ слѣпи и недесциплирани инстинкти; ако въ нея нѣмаше пружини, които възпитателътъ трѣбва само да раздвижи, за да постигне целта си; ако въ нея нѣмаше спирачки, които могатъ да дисциплиниратъ страститѣ. Такива спирачки най-напредъ сж чувствата, после разсждѣка и най-последно нравственото съзнание: чувствата ни каратъ да насочваме нашитѣ действия споредъ законитѣ на удоволствието и неудоволствието; разсждѣкътъ урежда нашия животъ споредъ за-

кона на интереса; нравственото съзнание преценява нѣщата споредъ идеята за щастие и усъвършенствуване, за добро и дългъ. Тия спирачки идватъ тъкмо навреме, за да притяпятъ растящата сила на инстинктитѣ и страститѣ.

Детето се ражда немошно. Неговата свобода е ограничена отъ слабостта му. Дори и да иска, то не може да злоупотрѣбва съ нея. Чувствата го каратъ да бжде внимателно къмъ нѣщата, които му причиняватъ удоволствие или неудобство: това е достатъчно за неговия душевенъ животъ.

Детето расте, силитѣ му се увеличаватъ, могатъ дори да станатъ вредни за близкитѣ му или за самото него. Но разсждѣкътъ се събужда: той съгласува действията съ интереситѣ му и така регулира свободата му.

Когато настѣпи половото зазрѣване и страститѣ започнатъ да надигатъ глава, разсждѣкътъ и нравственото съзнание уравниаватъ темперамента и заставятъ младежа да се самовладѣе. Той чувства нужда да симпатизира и да люби. Въ часове на борба, когато страстьта заслѣпява ума, гласътъ на симпатията и на приятелството идва често на време, за да подкрепи разколебания разсждѣкъ.

Човѣшката природа, следователно, не е коренно засегнатата отъ злото и слабостта: тя крие въ себе си сили за животъ и усъвършенствуване. За да роди най-хубавитѣ плодове, трѣбва да ръководимъ нейното развитие. Това, обаче, съвсемъ не ни дава право да я притѣсняваме.

Старото общество създаваше отъ детето човѣкъ—членъ на стадо, за да бжде лека работата на пастира. Затова не трѣбва да се чудимъ, че си е създадо моралъ и си е наредило възпитателна система споредъ своитѣ нужди.

Да прогласишъ началото за уважението на индивида не значи да се откажешъ отъ общество, моралъ и възпитание. Това значи само да бждемъ глухи къмъ гласа на миналото, защото той е гласъ на поражение. Нашъ дългъ е да се вслушваме въ гласа на бъдещето: той е божий гласъ. Той иска отъ насъ откритъ и интензивенъ животъ срѣдъ обществото, въ което живѣемъ.

Природата, следователно, е добра: тя подготвя у детето господството на добре регулирана свобода. Трѣбва да работимъ въ съгласие съ нея, за да осигуримъ тая свобода: да я ръководимъ, като си служимъ съ вътрешнитѣ ѝ двигателни пружини, съ дисциплинирванитѣ сили, вложени въ детската душа. Никога, обаче, не трѣбва да оставяме да ни замѣсти природата, а винаги трѣбва да бждемъ готови да я подпомагаме. Трѣбва да я напжтимъ, да разбере истинскитѣ си интереси и да ни допустне като сътрудници въ нейната дейность. Трѣбва да я подпомагаме, за да открие своя идеалъ за истина, хубостъ и добродетель.

Ала никога не бива да натрапваме на детето нашия собствен идеалъ, никога не трѣбва да го притискаме съ цѣлата тежестъ на нашето знание и нашия авторитетъ, никога не трѣбва да се стремимъ да го направимъ подобно на насъ, защото да вършимъ всичко това значи да спъваме естественото детско развитие.

Нито едно дърво въ гората не прилича на съседа си, и тъкмо въ това разнообразие се крие нейната хубостъ. Животътъ има сѣщо много разнообразни форми, много различни идеи за осъществяване. Ние сме една отъ тѣзи идеи. Нашъ дългъ е да подпомагаме природата въ нейната творческа и плодonoсна дейностъ.

Възпитанието не е поправка, а помощъ на природата. То не е външно, а вътрешно действие. То е дълъ на обичъ, убеждение и внушение, а не на външна дисциплина.

Амели Амаидъ.*)

ДИСЦИПЛИНАТА ВЪ УЧИЛИЩЕТО НА Д-РЪ ДЕКРОЛИ.

Училището може да издигне детето до степенъта на човѣкъ, да развие неговата инициатива и неговата смѣлостъ, като се превърне въ малко обществение. Затова ние повѣряваме на детето всички служби, които съответствуватъ на характера и способноститъ му.

Цѣлата детска дейностъ се гради върху *свободата*. Децата могатъ да се подготвятъ за живота, като се учатъ да *действуватъ*, а не да стоятъ мирно. Затуй ние не задържаме тѣхнитъ самопроизволни (спонтанни) движения и не ги заставаме да действуватъ по наша воля.

Ние дисциплинираме детето чрезъ дейностъ, чрезъ работа, а не чрезъ неподвижностъ и послушание.

Децата сами организиратъ дисциплината въ класа. Тѣ влизатъ сами, безъ да сж надзиравани, въ училищната сграда, събличатъ се бързо, отиватъ въ учебната стая и започватъ да работятъ тихо. Започне ли нѣкое отъ тѣхъ да бѣбри високо, веднага другитъ се намѣсватъ и заставятъ бѣбрицата да млъкне.

Тѣ ме чакатъ. Закъснѣя ли, едно отъ тѣхъ ме замѣства. Понѣкога мнозина желаятъ да станатъ „учителки“. Следъ кжси преговори опредѣлятъ ръководителката, и урокътъ започва.

Малката „учителка“ преподава урока по очарователенъ

*) Г-ца Амели Амаидъ е директорка на прочутото училище „За живота чрезъ живота“, основано отъ д-ръ Декроли въ Брюксель.

начинъ. Цѣлото малко общество я слуша съ удоволствие и интересъ.

Между децата въ класа сж разпредѣлени различни длѣжности по изборъ отъ самитѣ тѣхъ. Едно се грижи за чистотата въ учебната стая, друго — за реда въ дрешника, трето — за почистване на черната дѣска, четвърто — за провѣтряването на помѣщението, пето — за попѣлването на дневника (календара) за наблюдения, шесто — за нареждането на шкафа, на маситѣ съ сбиркитѣ, седмо — за храненето на животнитѣ, осмо — за поливането на растенията, девето — за поддържането на тишината и т. н.

Всѣко дете запазва своята длѣжностъ до тогава, докогато я желае и докогато я изпълнява съвѣстно.

Въ начина, по който детето изпълнява своята длѣжностъ, се проявява неговата индивидуалностъ. Лесно могатъ да се откриятъ съобразителнитѣ, дейнитѣ, съвѣстнитѣ и предвидливитѣ. Между децата има такива, които изпълняватъ длѣжноститѣ си съвѣстно, но има и такива, които скоро ги забравятъ или ги прехвърлятъ на своитѣ другари. Изобщо, тѣ изпълняватъ добре възложенитѣ имъ работи и се гордѣятъ съ отговорноститѣ, които имъ сж повѣрени.

Стремимъ се да въздействуваме върху детската съвѣсть, като привличаме вниманието на децата върху доброто или лошото въ развитието на дневнитѣ дейности, като ги запознаваме съ живота чрезъ наблюдавани факти и чрезъ добре избрани четива.

Завършване нащата дневна работа съ четене на нѣкои ризказъ. Като го слушатъ, децата изпитватъ възхищение, радостъ, неодобрение, милостъ и често шумно извяватъ своитѣ чувства. Впечатлението е произведено! Въ детскитѣ сърдца и мозъци ще поникнатъ ценни семена на велики човѣшки добродетели.

Наградитѣ и наказанията сж изпждени отъ нашия класъ. Детето, което е действувало лошо, признава своята грѣшка и се стреми да не я повтаря.

Никога не сравняваме детето съ неговитѣ другари, а съ самото него. То се стреми да стане отъ добро по-добро.

Децата сж свободни. Ние нареждаме чиноветѣ не единъ за другъ, а въ полукръгъ. Това позволява на ученицитѣ да се движатъ свободно, а на учителката — да ги надзирава по-лесно.

Ат. Георгиевъ — София.

ЕКСКУРЗИИ.

Методиката на естествознанието препоръчва изучаването на животнитѣ и растенията да става биологично. При биоло-

гичния методъ екскурзиитъ сж необходимостъ. Предъ ученика се изпрѣчва природата въ своята цѣлостъ, съ всичката сложностъ на зависимости и съотношения. Съгласно биологическия методъ, за зависимостъ между срѣда и начинъ на животъ, между начинъ на животъ и направа на известенъ растителенъ или животински *видъ* може да се сжди само, когато той се изучава въ неговата естествена срѣда.

Само когато видимъ, какъ листата на едно растение противостоятъ на вѣтъра, или какъ по тѣхъ се стича водата, или какъ се разнасятъ семената отъ вѣтъра, животнитъ и др., можемъ да правимъ заключения за значението на особеноститъ въ устройството на дадено растение. Могатъ да се правятъ и най-пълни описания за начина, по който едно животно напада плячката си, или се спасява отъ неприятели, но вѣрна и пълна представа за горнитъ жизнени прояви на животното можемъ да имаме само, когато при екскурзия ни се отдаде да наблюдаваме горнитъ нѣща. Колкото и да обясняваме на ученицитъ значението на покровителствената окраска на едно животно, каквито подходящи картини или сборки да имъ показваме, тѣ ще добиятъ ясна и точна представа за нея само, когато наблюдаватъ срѣдъ природата животно, което се спасява, благодарение на тази окраска.

Нѣкон методици толкова много държатъ на екскурзиитъ, че намиратъ, какво естествознанието трѣбва да се изучава изключително при екскурзии. Това е невъзможно, защото класоветъ сж многолюдни, при това потрѣбно е много време, а още и за това, че презъ най-подходящото за екскурзии време — лѣтото — нѣма учебни занятия. Екскурзиитъ, обаче, трѣбва да бждатъ *изходна точка* при изучаване на природнитъ обекти и явления.

Всѣка екскурзия трѣбва да има ясно опредѣлена цель. Цельта на екскурзията съставятъ единъ или нѣколко въпроси, които предстоятъ да се разяснятъ предъ ученицитъ. Тѣзи въпроси ще се разгледатъ най-внимателно, най-подробно, най-всестранно. Тѣ образуватъ ядката на екскурзията. Нѣма съмнение, че когато отива и се връща до избраното мѣсто, учителятъ не може да остане съ затворени очи предъ това, което може да види и за което, сигурно, ученицитъ ще го запитатъ. Но той не бива да се впуска въ подробности по странични въпроси, защото ще изгуби цельта изпредъ видъ.

Екскурзията трѣбва да има по-голъма задача отъ заучаване имената на животнитъ и растенията: при нея трѣбва да се изтъкватъ *зависимости* и *заномерности* въ живота на организмитъ и такива между тѣхъ и неорганическата природа. Отдѣлното растение не може да представя за ученицитъ много голѣмъ интересъ, затова трѣбва да се избиратъ по-общии теми.

Екскурзията може да има чисто изследователски характер, когато учителят насочва учениците *сами* да констатирават известни положения и *сами* да правят съответните заключения. Искаме, напр., да запознаем учениците с разликата въ устройството на растенията, които растат на сухо и такива на влажно място. Въ такъв случай упътваме учениците да сравняват у тѣзи растения разклоненията на корена и стъблото, да обърнат внимание върху броя на листата, да видят тѣхната голѣмина, космичите по тѣх и т. н. Когато пъкъ ще запознаваме учениците с значението на свѣтлината за растенията, завеждаме ги въ гората въ мѣста, дето растат по много заедно дървета отъ единъ и сѣщи видъ и си отнематъ свѣтлината. Учениците сравняватъ дърво отъ това мѣсто съ такова, расло на свобода. Изтъква се разликата въ общата форма, разклоненията на стъблото, броя на листата и пр. Ако има възможностъ, учениците наблюдаватъ и годишните кржгове и най-после се подчъртава значението на свѣтлината за растенията.

Екскурзията може да има за целъ да се събере материалъ за подрбно разглеждане въ класъ. Още при самото събиране на материала учениците научаватъ най-типичното. Въ класъ известни нѣща се допълватъ и дообясняватъ.

При екскурзии могатъ да се видятъ и нѣща, *разглеждани* въ класъ по-рано. Въ такъв случай тя се доближава до практическите занятия, които се правятъ следъ класните уроци.

Учителятъ, като знае, какви обекти за наблюдения има въ околността на селището, трѣбва да си направи планъ за всички екскурзии презъ годината и да се подготви. За учителятъ туристи, ловци и скаути, които иматъ навика да излизатъ срѣдъ природата, е по-лесно да се справятъ съ всички възможни случайности презъ време на една екскурзия.

При екскурзиите учениците не трѣбва да бждатъ заети постоянно съ работа. Учителятъ трѣбва да се съобразява съ детската природа, като оставя учениците на свобода да си поиграятъ и повеселятъ. На екскурзии учителятъ по-добре разбира индивидуалността на учениците, защото тамъ липсва строгата класна дисциплина. Следователно, екскурзиите, освенъ образователно значение, иматъ и възпитателно такова.

ИЗЪ ПРАКТИКАТА ЗА ПРАКТИКАТА

Иванъ Русевъ — Ямболъ.

ЦАРЬ И РИБАРЬ.

(Изъ практиката ми по четене и писане въ II прогимн. класъ).

1. Часъ.

— Деца, кое четиво ще четемъ днесъ?

— Царь и рибарь.

— Какво ви поржчахъ миналия часъ?

— Да прочетемъ четивото нѣколко пѣти, за да го разберемъ и научимъ да го разказваме, да намѣримъ героитѣ и да откриемъ основната мисль.

— Добре, кой ще разкаже четивото?

„Едно време имало единъ рибарь. Веднѣжъ той отишълъ за риба. . . .

— Кой е написалъ това съчинение?

— Това е народна приказка.

— Кои сж героитѣ?

— Рибарьтъ, царьтъ и бабичката.

— Кой ще разкаже четивото, като си мисли, че е рибарьтъ, който разказва случката за себе си.

„Бѣхъ беденъ рибарь. Веднѣжъ, отидохъ за риба. Ходихъ, газихъ изъ рѣката, хвърляхъ често мрежата, но риба не уловихъ. Отчаехъ се. Хвърлихъ за последенъ пѣтъ мрежата и щѣхъ да си върва. Въ този моментъ царьтъ се връщаше съ слугитѣ си отъ разходка. Той се спрѣ и ми каза: Рибарьо, . . .“

— Кой ще разкаже четивото, като си мисли, че той е царьтъ.

„Веднѣжъ излѣзохъ отъ палата си да се поразходя. Съ менъ бѣха слугитѣ ми. Като се разхождахъ, минахъ край рѣката. Видѣхъ, какъ единъ рибарь лови риба съ мрежа. Поспрѣхъ се да го видя. Той изтегли мрежата си съвсемъ празна. Азъ му казахъ: „Рибарьо, като тръгнешъ, хвърли единъ пѣтъ и за мене. Каквото уловишъ, донеси ми го въ палата. Ще ти дамъ злато за него“. Азъ си заминахъ. Пристигнахъ въ палата. Чакахъ до вечерьта, но рибарьтъ не дойде. . .“

— Деца, вмѣсто да ми разказвате сега, искамъ за домашно упражненіе да ми напишете, какъ бабата разказва за чудното кокалче.

— Г-нъ у-лю, какво заглавие да поставимъ?

— Кой ще предложи заглавие?

— Чудното кокалче.

— Умната бабичка.

— Добре, и дветъ заглавия сж хубави. Запомнихте това добре, нали?

Внимавайте сега! Единъ да прочете четивото, а другитъ да внимавайтъ!

— Нека сега потърсимъ основната мисль. Вие сте чели четивото вече много пжти, знаете съдържанието му, мислили сте у васъ, каква е основната мисль, затова искамъ да ми я кажете!

— Човѣшкото око е лакомо за злато.

— Казано ли е това въ четивото?

— Да.

— Намѣрете точно ония думи, отъ които разбирате основната мисль

„Тогава бабата казала: „Не виждате ли, баба, отъ човѣшко око е това кокалче. Човѣшкото око е лакомо за злато. Него само прѣстѣта го насища“.

— Какво значатъ тия думи „Човѣшкото око е лакомо за злато“?

— Има хора, които презъ цѣлия си животъ само пари трупатъ.

— Какво правятъ съ тия пари?

— Едни хора използватъ паритѣ, като правятъ фабрики, купуватъ стоки и др. Тѣ правятъ добро на хората.

— Защо?

— Защото въ тия фабрики намиратъ работа много бедни хора.

— Въ памучната фабрика работятъ 800 души работници.

— Въ дветѣ фабрики за керемиди работятъ повече отъ 500 работници.

— Въ мелницата на х. Петровъ работятъ сжщо много работници.

— Въ всички тютюневи складове работятъ повече отъ 600 работници.

— Вѣрно е, че фабрицитѣ и мелницитѣ създаватъ работа на работницитѣ, но тѣ ползватъ и всички хора. Кажете какъ!

— ?!

— Ако нѣмаше фабрика за керемиди, какъ щѣхме да купуваме керемидитѣ и тухлитѣ?

— По-скжпо, а сега сж по-евтини.

— Ако нѣмаше тукъ фабрика, щѣше ли да носятъ момиченцата този хубавъ платъ „Мария“ тѣй евтино?

— Само по 24 лева метъра, г-нъ у-лю.

— Значи, паритѣ, вложени въ предприятия, се използватъ, за да се получи по-евтина стока за всички, па и работницитѣ да изкарватъ прехраната си тамъ.

Но има ли хора, които трупатъ пари и не ги харчатъ ?

— Има, тѣ се наричатъ скъперници. Тѣ държатъ паритѣ и никому не даватъ, нито произвеждатъ съ тѣхъ нѣщо, полезно за хората.

— Трѣбва ли да печелимъ пари ?

— Трѣбва да печелимъ пари, за да се прехранваме.

— Ами ако печелимъ повече, отколкото ни трѣбватъ ?

— Трѣбва съ тѣхъ да произвеждаме полезни нѣща за хората, а не да ги трупаме само въ каситѣ си.

— Колко части има нещата приказка ?

— Три.

— Четири.

— Петъ.

— Да видимъ ! Четете първата часть !

— Какво заглавие да ѝ поставимъ ?

— 1. Царьтъ поржчва на рибаря да хвърли мрежата за него.

— Четете втората часть !

— Какво заглавие да ѝ поставимъ ?

— 2. Рибарьтъ хвърля и за царя.

— Четета третата часть ! . . . Заглавие ?

— 3. Царьтъ вика рибаря.

— Четете четвъртата часть ! . . . Заглавие ?

— 4. Чудното кокалче.

— Четете нататък ! . . . Заглавие ?

— 5. Бабата и чудното кокаче.

— Деца, азъ искамъ да се позамислимъ върху строежа на тази приказка. Ако рибарьтъ уловѣше риба за царя, какъ щѣше да се развие приказката по-нататъкъ ?

— Рибарьтъ щѣше да занесе рибата на царя, а царьтъ щѣше да му благодари и да му даде пари.

— Каква основна мисль щѣше да има приказката тогава ?

— Друга. . . .

— Ако бѣше уловилъ камъкъ, каква щѣше да бѣде основната мисль ?

— Друга. . . .

— А какво уловилъ рибарьтъ ?

— Кокалче.

— Е, добре, кокалче. Теглятъ го и то тежи, колкото тежи, царьтъ даде злато и освободи рибаря.

— Г-нъ у-лю, пакъ нѣмаше да имаме същата основна мисль.

— А какво е направилъ авторьтъ, та се получила сегашната основна мисль ?

— Той е казалъ въ приказката, че това кокалче много тежало, само като го мѣрятъ съ злато, та затова човѣшкото око е лакомо за злато.

— И тъй, ако авторътъ бѣше продължилъ разказа така, че рибарътъ да е уловилъ за царя риба, четивото щѣше да има друга мисль; ако рибарътъ бѣше уловилъ камъкъ, щѣше пакъ да се промѣни основната мисль. Тогава отъ какво зависи основната мисль на всѣки разказъ?

— Отъ съдържанието, г-нъ у-лю.

— Добре, нека видимъ сега, какъ *трѣбва да се чете четивото*. По-напредъ кажете ми, какви правила трѣбва да спазваме, за да четемъ добре!

-- 1. На точката се спираме и си понижаваме гласа...*)

— Добре, внимавайте сега, какъ азъ ще прочета приказката. . .

— Мжчно ли се чете тази приказка?

— Г-нъ у-лю, лесно се чете, но на 2—3 мѣста трѣбва да се внимава добре — тамъ е само мжчно.

— Тогава нека единъ чете, а всички ще внимавате и ще кажете после, къде ви се вижда мжчно, та да го научите. . .

-- Г-нъ у-лю, второто и четвъртото изречения отъ втория пасажъ мжчно се четатъ. Като четѣше, той ги сбърка. Изречението „Хайде пъкъ сега за царювъ късметъ!“ трѣбва да се прочете добре. Отъ начина на прочитането се разбира, че той хвърля мрежата и въ този моментъ говори. Трѣбва думата „хайде“ да се прочете съ малко удѣлжаване. Трѣбва да се прочете така: „Хайде пъкъ сега за царювъ късметъ!“

— Четвъртото изречение сжщо мжчно се чете. Тамъ има многоточие — авторътъ не е доизказалъ мисльта си. Ето какъ азъ ще го прочета: „Вади и гледа, но. . . пакъ нищо: ни риба, ни ракъ“.

— Четете третия пасажъ!

— Има ли тукъ нѣщо, което по-мжчно се чете?

-- Само въпросителнитъ изречения, но ние вече знаемъ да ги четемъ правилно.

Четете петия пасажъ!

— Нѣщо особено?

— Нищо.

— Думитъ на бабата трѣбва добре да се прочетатъ. Тя е стара жена, която се подпира съ тояга, отваря си пжтъ и приказва, като си клати главата.

— Вие вече знаете, какъ се чете. За идущия пжтъ ще научите добре да четете четивото и ще напишете съчинението „Чудното кокалче“.

2. Часъ.

— Какво поржчахъ вчера по четене?

*) Тия правила азъ вече изложихъ на 2—3 пжти въ сп. „Педагогическа практика“, год. XI., въ статията „Бележки върху четенето и писането въ прогимназията“ и лекциитъ: „Майсторъ Михаль“, „Писмо отъ близкитъ“ и др.

- Да напишемъ съчинение „Чудното кокалче“.
- Кой ще чете ?

Чудното кокалче.

(Стилъ и правописъ запазени).

Бѣше топло лѣто. Слънцето прашаше своитѣ животворни лъчи на майката земя.

Азъ седѣхъ въ моята малка кжичка и си плетѣхъ чорапа. Ненадѣйно на вратата се почука и влѣзе моята стара приятелка. Тя ми каза, че дошла да ми съобщи нечувано до сега чудо. Веднажъ царьтъ се връщаль отъ разходка съ своитѣ слуги. Когато минавалъ покрай рѣката, той видѣлъ единъ човѣкъ, който ловялъ риба. Царьтъ му казалъ :

— Когато ще си отивашъ хвърли веднажъ за мой късметъ. Каквото уловишъ, донеси ми го, за него злато ще ти дамъ.

Щомъ слънцето съ червенъ блѣсъкъ започнало да се скрива задъ хоризонта, щомъ пѣсенъта на славея започнала да утихва въ китнитѣ клони на дърветата и ношъта бавно започнала да спуска своя черенъ воаль, рибарьтъ хвърлилъ за царювъ късметъ. Когато изтеглилъ мрежата въ нея нѣмало нищо. Само едно малко кокалче се заплело. Той го извадилъ и го хвърлилъ на пѣска. Разтревоженъ за несполуката рибарьтъ си отишълъ. Царьтъ дълго чакалъ. На другия день пратилъ слуги да повикатъ рибаря. Той се явилъ.

— Хвърли ли вчера заради менъ ? — попиталъ царьтъ.

— Хвърлихъ, царю честити, но нищо не уловихъ.

— Какъ нищо ? Дърво, камъкъ не извади ли ?

— Само едно малко кокалче съ дупка въ срѣдата се бѣше заплело въ въ мрежата и азъ го хвърлихъ на пѣска.

Порасмѣлъ се царьтъ и казалъ :

— Иди ми го донеси, то ми е било на късмета. Ще ти дамъ злато за него.

Отишълъ рибарьтъ и донесълъ кокалчето. Царьтъ заповѣдалъ да дадатъ толкова злато на рибаря колкото тежи кокалчето. Царедворцитѣ сложили кокалчето въ едното блюдо, а въ другото — две-три жълтици, но кокалчето не се дигало. Напълнили блюдото, но кокалчето все не се дигало. Събралъ царьтъ на съветъ всички мъдри и учени хора да видятъ какво е това кокалче. Но никой нищо не можель да открие. Решихъ и азъ да видѣ това чудо не чувано до днесъ. Когато стигнахъ до двореца що да видѣ — свѣтъ гъмжило. Едвамъ си пробихъ пътъ до везнитѣ. Въ едното блюдо имаше голѣма грамада злато, а въ другото — едно малко кокалче съ дупка въ срѣдата.

Обърнахъ се къмъ царедворцитѣ, що бѣха тамъ, па казахъ :

— Махнете, баба, махнете тѣзи грамади злато.

Наведохъ се азъ до земята, взехъ една шепа прѣстъ, па посипахъ кокалчето. Тогава имъ казахъ :

— Сложете сега две жълтици !

Щомъ турнахъ жълтицитѣ, кокалчето се дигна. Всички се смаяха. Тогава се обърнахъ къмъ събралия се народъ и казахъ :

— Не виждате ли, баба, отъ човѣшко око е това кокалче. Човѣшкото око насита нѣма, него само прѣстъта го насища.

Тогата азъ весела си тръгнахъ за къмъ дома.

М. Митева, IIa класъ

— Какво ще кажете за това съчинение ?

— Добре е започнала, но много го е удължила.

— Хубаво е. Тя е разказала цѣлата приказка, като случка съ бабта.

— Какво ще кажете за изреченията ѝ изобщо ?

— Хубави сж — нѣкои кжси, а други — дълги, но добре построени.

— Вижте първитѣ три изречения?

„Бѣше топло лѣто. Слънцето пращаше своитѣ животворни лъчи на майката земя. Азъ седѣхъ въ моята малка кжщичка и си плетѣхъ чорапа“.

— Г-нъ у-лю, това е обстановката, при която започва действието на приказката.

— Другъ да чете своето съчинение!

Чудното кокалче.

(Стилъ и правописъ запазени).

Свечеряваше се. Тукъ-тамъ се виждаше слаба свѣтлина. Кучи лай се чуваше. Въ малка задушна стаичка, освѣтена отъ огъня въ камината и слабата свѣтлина на кѣндилцето, седѣше баба Яна съ внучетата си. Тѣ внимателно слушаха разказа ѝ. Като била по-млада, съ нея се случило следното:

Единъ день, разхождайки се, царьта забелѣзаль единъ беденъ рибарь, че лови риба. Приближавайки се, той му казалъ:

— Рибарьо, хвърли и зарадъ менъ единъ пжтъ! Каквото уловишъ донеси ми го. За него ще ти дамъ злато.

Напраздно рибарьтъ хвърлялъ нѣколко пжти мрежата си. Отчаянъ той си казалъ:

— Сега пжкъ ще хвърля за царския кжсметъ. Съ трепетъ изтеглилъ мрежата, но въ нея имало само едно кокалче съ дупка въ срѣдата. Ядосанъ той го хвърлилъ и се прибралъ въ кжщи.

Царьтъ, като видѣлъ, че рибарьтъ не дошелъ, пратилъ да го повикать.

— Хвърли ли зарадъ менъ? — попиталь го той.

— Да, царьо честити, но нищо не уловихъ.

— Какъ нищо! Дѣрзю, камъкъ не извади ли?

— Само едно кокалче, царьо честити, което хвърлихъ.

— Иди го донеси! То ми било на кжсметъ. Ще ти дамъ злато за него.

Следъ като се върналь, рибарьтъ, царьтъ казалъ да му дадатъ тѣлкова злато, колкото тежи кокалчето.

Турили въ едното блюдо кокалчето, а въ другото дѣе три шепи злато. Но то се не дигнало. Турили още злато, но пакъ не се дигнало. Тѣй сипвали докато изпразнили царската хазна. Уплашилъ се и царьтъ. Взелъ той въ ржка кокалчето и го гледа: леко, малко, съ дупка въ срѣдата! Повикаль той всички мждреци отъ царството, но никой не можаль да отгатне въ що се състои магията на това кокалче.

Всѣки день отивали много хора да го гледать. Отидохъ и азъ. Като го видѣхъ веднага го познахъ. Наведохъ се и взехъ малко прѣстъ и го погипахъ. Следъ това казахъ да преберать златото, като оставять малко отъ него. За голѣма изненада на всички, възникъ веднага се дигнаха,

— Ами какво бѣше това кокалче, бабо? — полусънно попита едно отъ внучетата.

— То бѣше отъ човѣшко око, пила. То нѣма насита на злато. Него само прѣстъта насища.

Баба Яна свърши своя разказъ. Огънятъ бѣше загасналь. Вѣтърьтъ като закъснѣль пжтникъ, похлопаше по вратитѣ. Въ малката стаичка е съвсемъ тихо. Само кѣндилцето отъ време на време хвърля слаба свѣтлина. Всичко е потънало въ дълбокъ сънъ.

А. Кушева, IIа класъ.

— Какво ще кажете?

— Тя е поставила нашата приказка като случка, която една бабичка — баба Яна — разказва на своите внучета.

— И тя въ първитѣ изречения дава обстановката и кжщата на баба Яна.

— Въ края пакъ се връща на обстановката.

— Да, деца, връща се на обстановката, за да закржгли разказа си. Ще ви прочета само началото и края. . . .

— Значи, децата слушали разказа, обстановката постепенно се промѣня: огньътъ загасва, наставка тишина въ стаичката, кандилцето хвърля слаба свѣтлина.

— Хубаво е, г-нѣ учителю.

— Децата, ще ви напиша 2 изречения, за да ги прегледате.

„Тѣй сипвали докато изпразнили царската хазна“.

„Следъ като се върналъ, рибарьтъ, царьта казалъ да му дадѣтъ толкова злато, колкото тежи кокалчето“.

— Г-нѣ у-лю, трѣбва да се пише запетая следъ думата „сипвали“, защото тамъ свършва едното изречение и започва другото.

— Щомъ е така, защо не е писана точка между тия две изречения, а запетая?

— Защото по отдѣлно не изказватъ мисль.

— Опитайте ги!

„Тѣй сипвали“. Има мисль, но не е пълна.

„Докато изпразнили царската хазна“. И това изречение нѣма завършена мисль само.

— Прочете ги заедно! . . .

— Какво ще кажете за второто изречение?

— Г-нѣ у-лю, излишна е запетаята предъ думата „рибарьтъ“, защото тази дума се отнася къмъ първото изречение.

— Думата „дадѣтъ“ е глаголъ и се пише „дадатъ“.

— Друго съчинение!

Чудното кокалче.

(Стилъ и правописъ запазени).

Бѣхъ бедна бабичка, живѣхъ въ схлюпена кжшурка. Нѣмахъ ни синове, ни дъщери. Нѣмахъ съ какво да се препитавамъ. Само ходѣхъ на гората, берѣхъ цвѣтя и билки, продавахъ ги, вземахъ пари и си купувахъ хлѣбъ. Дърва си носѣхъ отъ гората на гърбъ. Единъ день като отивахъ за цвѣтя, стигнахъ ме трима офицери и ме попитаха кжде отивамъ. Азъ имъ разказахъ всичко подробно какъ съмъ много бедна. Те ме съжалиха и ми дадоха по 20 лева. Тогава азъ ги благословихъ и ги попитахъ кжде отиватъ. Тѣ ми разправиха за чудното кокалче въ царскитѣ палати. На другия день азъ си вземахъ бастунчето, обухъ си царвулитъ и трѣгнахъ. Стигнахъ до палата. Тамъ бѣха събрани много хора. Ахъ отидохъ до вратите на палата. На вратата вардеха царедворци.

Най-напредъ не ме пускаха. Те казваха такива учени хора идваха че неможаха да познаятъ какво е това кокалче, та ти ли стара жена ще го познаешъ. Най-после ме пускаха. Като влѣзохъ видѣхъ грамадитъ злато и не можахъ да се стѣрпя и казахъ да махнатъ тези грамади. Снеха златото и азъ се наведохъ вземахъ една шепа прѣстъ посипахъ кокалчето и накарахъ да сложатъ само 2 жълтици. Тогава кокалчето

стана равно съ жълтиците. Царът и народът се смаяха. Ахъ имъ казахъ, че това е отъ човѣшко око. Човѣшкото око само прѣстъ го на-
сища. Царътъ ме награди богато и азъ радостно се утидохъ.

М. Джолджорова, IIа класъ.

- Какво ще кажете за това съчинение?
- Много кратичко.
- Хубаво е, защото много добре е подредено.
- Много е промѣнено.
- Вѣрно е, деца, че това съчинение е кратичко, но е хубаво, защото много нѣщо е прибавила отъ себе си и дори мъчно се познава, че е отъ четивото „Царъ и рибаръ“.

Чуйте да ви прочета първитѣ нѣколко изречения.

„Бѣхъ бедна бабичка, живѣхъ въ схлупена кжшурка. Нѣмахъ ни синове, ни дѣщери. Нѣмахъ съ какво да се препитавамъ. Само ходѣхъ въ гората, берѣхъ цвѣтя и билки, продавахъ ги, вземахъ пари и си купувахъ хлѣбъ. Дѣрва си носѣхъ отъ гората на грѣбъ“.

— Г-нъ у-лю, разказва се за живота на бабичката.

— По-нататѣкъ!

„Единъ день като отивахъ за цвѣтя, стигнаха ме трима офицери и ме попитаха кжде отивамъ . . .“

— Г-нъ у-лю, изречението „Единъ день като отивахъ за цвѣтя . . .“ се отнася до нова мисль—отъ тамъ започва новъ пасажъ, затова трѣбза да започне на новъ редъ.

— Ще ви напиша едно изречение.

„Те казваха такива учени хора идваха че неможаха да познаятъ какво е това кокълче, та ти ли стара жена ще го познаешъ“.

— Г-нъ у-лю, думата „Те“ се пише съ „ѣ“, защото е лично мѣстоимение, 3 лице, мн. число.

— Предъ „че“ се пише запетая, защото е съюзъ и съ него започва ново изречение.

— Думата „неможе“ е написана погрѣшно — пише се „не може“: думата „не“ се пише отдѣлно отъ глаголитѣ.

— Думата „кокълче“ е погрѣшно написана — пише се „кокалче“.

— Предъ „както“ се пише запетая, защото започва друго изречение.

— Прегледайте цѣлото изречение и вижте. нѣма ли нѣкаква грѣшка въ постройката му?

— Г-нъ у-лю, тукъ има прѣзка речъ, а не е отдѣлена. Следъ думата „казваха“ трѣбза да има дваъ точки, кавички и думата „такива“ се пише съ главна буква.

— Прочетете това изречение съ поправкитѣ :

„Тѣ казваха: „Такива учени хора идваха, че не можаха да познаятъ, какво е това кокалче, та ти ли стара жена ще го познаешъ!“

— Още едно изречение!

„Царьтъ ме надари богато и азъ радостно се отидохъ“.

— Г-нъ у-лю, думата „радостно“ се пише безъ „ъ“, защото тази дума е прилагателно име — произлѣзла е отъ съществителното име „радость“.

— Вѣрно е, деца. Думата „радость“ е съществително име отъ женски родъ. Ако е членувана, ще се образува формата „радостъта“. Ако произведемъ отъ това съществително прилагателно име, ще се получи думата „радостно“, но „ъ“ нѣма.

— Думата „утидохъ“ е погрѣшно написана — „отидохъ“ трѣбва да бжде.

— Следъ „богато“ трѣбва да има запетая, защото това изречение се състои отъ две изречения съ отдѣлни подлози. — Кой ме надари? „Царьтъ“. — Кой си отиде? „Азъ“.

— Г-нъ у-лю, „си отидохъ“, а не „се отидохъ“.

— Ето ви изречението поправено:

„Царьтъ ме надари богато, и азъ радостно си отидохъ“.

— За следващия часъ ще изпитвамъ за четивото „Царь и рибарь“.

* * *

Приказката „Царь и рибарь“ е лека и по съдържание, и по стилъ. Оставихъ децата у дома си да усвоятъ сами съдържанието, а въ часъ само да възпроизведатъ въ различни форми това съдържание и да ги накарамъ да се позамислятъ върху ясно изказаната въ текста на самата приказка основна мисль: „Човѣшкото око е лакомо за злато“. Тая мисль, разчепкана, ни доведе до положението да потърсимъ ползата отъ паритѣ, вложени въ различни предприятия въ нашия градъ. Ясно се вижда отъ децата, че паритѣ донасятъ благоденствие на гражданитѣ, когато сж вложени въ нѣкое предприятие.

Разказаното съдържание въ различни форми е отъ една страна устно съчинение — най-сигурната подготовка къмъ писменото изложение, а отъ друга — едно граматично упражнение — поставяне цѣлото съчинение въ ново глаголно време. Докато текстътъ е въ минало неопредѣлено свършено време безъ спомагателенъ глаголъ, ученицитѣ го разказватъ въ просто време — минало свършено. Така тѣ свикватъ да си служатъ съ глаголитѣ въ различнитѣ имъ форми — нѣщо много съществено и за устния говоръ, и за писменото изложение.

Тази приказка е годна и за писмено упражнение. Ученицитѣ сж правили възпроизвеждания отъ този родъ. Отъ изнесенитѣ тукъ 3 съчинения се вижда, че тѣ иматъ вече известенъ похватъ въ начина на възпроизвеждането. И въ тритѣ съчинения авторитѣ се опитватъ да ни дадатъ обстановка и да ни подготвятъ за случката, която ще разказватъ

Поправката тукъ бѣше насочена главно въ две направления: 1. какъ трѣбва да започва съчинението — обрисуване на обстановката, и 2. вглѣждане въ строежа на сложнитѣ изречения съвършено практически. При други случаи тази цель ще бѣде поставена като подцель, а главната цель на поправката ще бѣде друга.

Смѣтамъ, че, като работа върху тия ученици още една година въ това направление, азъ ще успѣя да ги подготвя и за гимназията и за живота.

Митко Б. Николовъ — Криводолъ.

ТЕМЕНУЖКА.

(Изъ практиката ми въ I отдѣление).

Хубавъ мартенски день. Слънцето весело грѣе. Всичко е извикано на нозъ животъ. И децата сж весело настроени.

Току що бѣхъ взелъ за теменужката по предметно учение съ първацитѣ. Влизамъ въ отдѣлението си...

— Вижте какво хубаво време, деца! — Мене ми е много радостно, когато времето е такова, господинъ учителю! — заявява съ високъ гласъ Колю. — И мене! — завикаха всички. — Ами какво ни казва това хубаво слънце, деца? — То ни казва, че пролѣтътъ скоро ще дойде. — По какво още познаваме, че тя ще дойде? — По цвѣтата. — Ние учихме за тѣхъ. Кажете ми, кое цвѣте е най-миризливо? — Теменужката. — Обичате ли я, деца? — Обичаме я, много я обичаме! ... Тѣй, деца. Слушайте сега!...

Онзи день сжщо бѣше хубавъ деньтъ. Слънцето пакъ тѣй весело грѣеше. Зорка и Анка си играеха на двора. И тѣ не можеха да се нарадватъ на този хубавъ день!

— Зорке, искашъ ли да отидемъ въ „Лжга“ за теменужки? Азъ вчера бѣхъ съ татко тамъ, и да видишъ що теменужки имаше! Искашъ ли? — каза изведнѣжъ Анка.

— Хайде! — каза радостно Зорка...

Дветѣ първачета трѣгнаха къмъ „Лжга“. Не усѣтиха ни кога сж излѣзли изъ село, ни кога сж минали по дървеня мостъ на рѣката. Тѣ си пѣха новитѣ пролѣтни пѣсни, които учителтъ имъ ги е научилъ...

Ето ги вече при „Лжга“. Анка първа намѣри теменужка. Тя се бѣ сврѣла въ единъ бодливъ храстъ.

— Ухъ, теменужке, защо си се заврѣла въ този трѣнакъ! ... Не мога да те докача! ... Ама чакай да видишъ и ти! ... Видѣ ли, че те откжснахъ! ... Колко си хубава, колко си мила! ... Чакай да ти издекламирамъ стихотворението, дете бате ме научи!

1. Теменужке, мило цвѣте,
Дай си, дружке, листовцетѣ,
И стълбцето, и цвѣтеца,
И челцето, и вѣнеца.
2. Дай да ти се полюбувамъ,
Да те сладко поцѣлувамъ.
Че е драго на сърдце ми,
Да те виждамъ по туй време.
3. Теменужке, дойде време
Да се двама събереме. . .
Дай да ти се полюбувамъ,
Да те сладко поцѣлувамъ! . . .

Следъ учителевото декламирање, което, както се видѣ, следва непосредствено следъ чувствения уводъ, децата оставятъ нѣколко минути да поживѣятъ съ настроението на поета.

— Хубаво ли е стихотворението на Анка, деца?

— Много е хубаво, много е хубаво! — се разцѣпи стаята отъ радостни детски викове. — Нали ще го научимъ, господинъ учителю? . .

— Да, деца, ще го научимъ този часъ. . . Слушайте пакъ да ви го кажа. Ще внимавате хубаво, какво се говори въ него! . . .

Следва второ декламирање, нужно за по ясното схващане на съдържанието на стихотворението и за поддържане на създаденото настроение. Ново избухване. Всички желаятъ да го научимъ.

Пристѣпвамъ къмъ обяснение на непознати думи и изрази.

— Ще ви кажа първото куплетче. Какво иска Анка на теменужката?

— Исква и всичко, господинъ учителю: листовцетѣ, стълбцето, цвѣтчето, вѣнеца, цѣлата. . .

— Ами какъ се обръща къмъ нея?

— „Мило цвѣте“, — защото тя е мила, хубава и нѣжна.

— Ето какво казва после:

— Анка иска да ѝ се порадва, да я поцѣлува. Драго и е, че я вижда отново, че вече пролѣтъ иде.

— Слушайте да ви кажа третото куплетче! Тукъ какво ѝ казва, деца? . . .

— Миналата пролѣтъ тѣ сж се виждали. Минало се лѣтото, есенъта и зимата. Най-после пакъ дошла пролѣтъта. Сега на Анка е радостно, че пакъ, отново се виждатъ. Затова тя иска да ѝ се порадва и да я поцѣлува.

— Тѣй, деца. Сега още веднажъ ще ви го кажа. (Угъ го декламира образцово). Помислете хубаво и ми кажете, на колко картинки можемъ да го раздѣлимъ?

— Само на една: какъ момиченцето стои предъ, храста, държи теменужката близо до устата си, каточе иска да я цѣлува.

— А теменужката?

— Теменужката е свела надолу цвѣтенцата си, като че се срамува.

Нѣколко думи върху обяснението на непознатитѣ думи и изрази. Текста на стихотворение, пѣсень или четиво, би било най-добре да се обяснява на изрази, като последнитѣ се разширяватъ и допълнятъ, отколкото на думи. Последното може да става въ извънредни случаи, когато нѣкоя е съвсемъ непозната за децата.

Обяснението по този начинъ е за предпочитане, защото изразътъ буди повече фантазията и чувствата. Той е съчитание отъ думи и често пжти тѣ една друга се допълнятъ и осмисляватъ.

Следъ като се извърши тази работа следва заучването на стихотворението. Заучването става по куплетчета, като всѣко новозаучено куплетче се свързва съ заученитѣ. Каква радостъ, когато малкитѣ палавчета сж го почти заучили!

Но работата не е свършена. Трѣбва децата да го декламиратъ изразително и съ чувство. Изтъква се, че стихотворението е радостно и въ видъ на молба. Логическитѣ и естетическиятъ ударения пѣкъ се схващатъ отъ децата по подражание отъ учителя.

Николина Г. Попова.

с. Борозанъ, Разградско.

КАКЪ СТАНАХЪ РАЗКАЗВАЧКА. *)

III.

Тръгвайки си за дома, всѣко дете получи следния „разказъ“ :

Великденъ

— Христосъ воскресе! Извести свещеникътъ въ полунощъ.
— Наистина воскресе! Отвърнаха богомолцитѣ. Камбанитѣ забиха и радостно се понесе изъ въздуха пѣсенята: „воскресе . . . воскресе!“ Радостъ се промъкна на всички въ сърдцата. Свещеникътъ продължи :

— Да назърнемъ въ сърдцата си, братя, и да видимъ, заслужихме ли тая радостъ. Какво дадохме, че тѣй много ни се отплаща? . . . Чичо Стоянь галѣше главата на прибраното отъ него сираче и смѣло гледаше въ очитѣ свещеника. . .

— Азъ дадохъ цѣлото си сърдце. Сиракътъ не е сиракъ. Помогни ми, Боже, . . . научи ме.

Той се молѣше на умъ. Жена му — леля Минка — заслушана въ сжщитѣ, сложил ржце на Любкината и Милчова главички и, когато ржката ѝ се срещна съ тая на чичо Сто-

*) Продължение отъ кн. 2.

янт върху сиракъ Милчовата главица, тя погледна мъжа си съ прогледалитъ си отъ скоро очи и пошушна :

— Какъ ми е леко на сърдцето !

Следъ разпусъ на църква чичо Стоянови си отидоха. Дветъ деца легнаха, а майка имъ се залови да сготви, та на ранина да отговѣятъ. Зората се сипна. Хоризонтътъ отъ изтокъ се зачерви. Ранобуднитъ птички запѣха. Леля Минка седна до главитъ на Любка и Милчо и ги събуди.

— Хайде, майкини гълъби, ставайте! Червенитъ яйца ви чакатъ. Сашко отъ кога вика изъ тѣхния дворъ !

Милчо скочи. Любка разтърка очички, опита се пакъ да заспи, но той ѝ дръпна юргана. Дветъ деца огласиха къщата съ весели викове. Измиха се, облѣкоха новитъ си дрехи. Леля Минка бѣше сколасала да ушне нови дрехи на Милчо. Тя му бѣше оплела червени чорапки. Чичо Стоянтъ му бѣ купилъ сандали и шапка съ гербъ.

Огледа се Милчо въ прозореца и не повѣрва, че спретнатото момченце, което видѣ, е самиятъ той.

— Хайде, хайде, вървете тука, докато не съмъ изляла всичкитъ яйца ! Децата се спрѣха на вратата на собата и загледаха съ свѣтнали отъ радостъ очи. Червени, зелени, сини яйца — пълна паница ! Топълъ кравай и козунакъ, млѣко прѣсно и кисело въ панички, сирена... Че какво ли не бѣше наредила леля Минка ? Като се кръстѣха, всички въ единъ гласъ запѣха: „Христосъ воскресел“ Насѣдаха. Първи се чукоха старитъ, после децата. Не остана нито едно здраво яйце. Любка и Милчо, смѣйки се, ги изпочупиха. Избраха си два „боряка“.

— Хемъ да не изядете по цѣло яйце, че ще ви стане цирей, та нѣма да можете да сѣдате на чина ! — каза майка имъ. Милчо и Любка се изгледаха. Но Чичо Стоянтъ ги научи:

— Дай Любке отъ твоето половинката на Милчо и той ще ти даде половинката отъ неговото яйце. Тѣй че нѣма да изядете по цѣло яйце, а по 2 половинки. Не бойте се !

Ядоха, смѣха се... Радостно имъ бѣше, че Богъ тая година на два пѣти ги споходи: първия пѣтъ, когато излѣкува хубавитъ очи на леля Минка, и втория пѣтъ, когато ги научи да помогнатъ на ближния си,...

— Христосъ днесъ възкръсна.... Радвайте се... ! Понесе се хоръ отъ детски гласове. Леля Минка изкочи и скоро се завърна радостно.

— Бърже Стояне, вържи кучетата. Учителката съ децата...

Децата нахлуха въ двора. Чичо Стоянтъ ги закани трогнатъ:

— Заповѣдайте, заповѣдайте... Каква честь !

Напредъ излѣзе малката Веска. Въ рѣцетъ си стискаше една тенекиена касичка.

— Милчо, тая касичка е твоя. Татко каза: „Дай му я. Кажи му : „Който пести на младини, добрува на старини !“

Вжтре има пари. Всички ученици пуснаха левоветъ, които сж имъ дали днесъ за люлка и лимонада. Всички те обичаме. Искаме и ти да ни обичашъ !

Толкова знаеше Веска, толкова и каза.

Сашко дойде до Милча и мълчишката му пусна машинката си за острене на моливи. Всѣко дете намѣри, какво да даде : яйца, кравайчета затрупаха Милчовитѣ ржце. Най-отгоре стоеше книжка съ хубави картинки—подарѣкъ отъ учителката.

Сложиха на двора дълга трапеза. Леля Минка изнесе кошница съ яйца — сложи я на сръща, после — козунаци и яденето, което бѣше приготвила за два дни. Всичко, каквото се намѣри за ядене въ кжщи, се замждри на трапезата. Малкитѣ палавци протѣгаха ржце и опустошаваха всичко. Тая заранъ тѣ бързаха да идатъ при Милча и почти не ядоха. Когато дойде редъ да се чукатъ съ яйцата, Любка ги предупреди:

— Хемъ по цѣло да не ядете, че . . . Но Милчо ги научи. Скоро се видѣ дъното на кошницата.

Тогава чичо Стоянъ помоли :

— Хайде, ще ми поиграете, но тѣй че всички да чуятъ!

Децата това и чакаха. Отдавна ги сърбѣха отъ долу краката. Гадулката засвири. Децата се заловиха . . . Гледа чичо Стоянъ, па току хвърли калпака си на горе и се провикна : „И-ху-ху, у . . . бре, бре еппаз !“ . . .

Дръпна леля Минка, та се уловиха на хорото. Викъ, смѣхъ, шумъ до Бога Надзърнаха и съседитѣ, па току за-прескечаха плета. Голѣмо хоро се изви на хармана. Когато се измориха всички, спрѣха. Старитѣ насѣдаха. Учителката имъ разказа нѣщо изъ живота на Исуса Христа. Тя спрѣ погледъ върху двамата съседи Иванъ и Колю, които за нищожна причина отъ 3 години се плачатъ по сждилища и рече :

— А Исусъ дори на кръста прости. Примѣръ ни завеща достоенъ. Всички християни трѣбва да го следваме.

— Христосъ възкрѣсна, съседе, протегна ржка Иванъ.

— Наистина възкрѣсна, стисна ржката му сърдечно Колю.

— Наистина . . . наистина възкрѣсна, викнаха децата и заплѣскаха ржце. Чичо Стоянъ каза нѣщо на Милча. Милчо се затича въ кжщи и, като се връщаше, носѣше касичката си. Давайки я на Веска, каза :

— Татко ни дава 100 лв.—ето ги. Нека касичката бжде обща на всички деца и отъ нея да помагаме на беднитѣ...

* * *

Както ми разказаха децата, тѣ изчели на единъ джхъ разказа“ и заявиха :

— Това не е края ! Искаме още. Пиши, пиши !

За следната сръда азъ бѣхъ длъжна да напиша : „Любка и Милчо въздържатели“.

„Какво стана касичката им“ ? Много други теми ми зададоха децата. Обещах да сторя това, но вече съгласна помощ. И изпълних обещанието си. Чрез моите разкази спечелих много златни детски сърдца за доброто, хубавото и истината въ живота.

Ат. Георгиев — София.

УРОЦИ ПО ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ.

Работата през пролетта въ зеленчуковата градина.

(Урокъ за III отделение).

Урокът се разработва въ училището следъ едно посещение на ученицитъ въ най-близката зеленчукова градина. Въ тѣхно присѣствие учителътъ е водилъ разговоръ съ градинаря върху уредбата на градината, засѣване на зеленчуцитъ, топлицитъ и парницитъ, грижитъ на градинаря за зеленчука и т. н. Въ училището ще се систематизира, изясни и допълни наученото при излета.

Първа работа. — Кжде бѣхме въ сѣботата подиръ обѣдъ?

Въ зеленчуковата градина на дѣда Никола.

— Спомнете си, каква бѣше неговата градина презъ есенята ! Каква е сега ? — Да, още презъ есенята той бѣше очистилъ буренитъ, почвата наторилъ и дълбоко (20—40 см.) прекопалъ.

— Защо той наесень още е извършилъ тази работа ?

— Защото презъ зимата отъ снѣга буцитъ се натрошавагъ, тревитъ измръзватъ, торътъ добре огнива, и градината на пролетъ е готова за посѣване.

— Какви зеленчуци смѣта да посѣе дѣдо Никола ?

— Какъвъ планъ за посѣване на зеленчуцитъ има той ?

— Кжде щѣлъ да посади зеле и пиперъ и да посѣе салатата и спанакъ ?

— На това мѣсто, дето билъ хвърлилъ тора презъ есенята.

— Кжде щѣлъ да посади картофитъ, цвеклото и рѣпата ?

— Тамъ, дето миналата година било зелето, пиперътъ, салатата и спанакътъ.

— Защо дѣдо Никола си е направилъ такъвъ планъ ?

— Защото зелето, пиперътъ, доматитъ, салатата и спанакътъ вирѣятъ въ добре наторена почва. Като се поизтоштитъ, въ нея могатъ да вирѣятъ картофи, цвекло и рѣпа. На третата пѣкъ година, макаръ изтощена, въ нея сѣ могатъ да вирѣятъ лукъ, фасулъ и грахъ.

— Следъ като си обмисли плана, какво друго прави градинарятъ ? — Прокарва пѣтеки, по които ще се движи,

когато ходи да работи изъ градината. Още? — Прокарва вади, по които ще пуска вода за напояване на зеленчука. А после? — Приготвя лехитѣ. Колко дълги трѣбва да бждатъ лехитѣ? — Могатъ да бждатъ много дълги: колкото мѣстото позволява. — А колко широки? — Толкова, че да може да се работи отъ дветѣ имъ страни, безъ да се влиза въ тѣхъ и се тъпче зеленчука.

Единъ ученикъ да повтори, каква е първата работа на градинаря!

Засѣване на зеленчуцитѣ. — Кои зеленчуци се посѣватъ най-рано? — Спанакътъ, магданосътъ, салатата, баклата (черниятъ бобъ), лукътъ и чесънътъ. А следъ тѣхъ? — Тикви, краставици, бамя и картофи.

— Кои зеленчуци се сѣятъ изъ лехитѣ разпрѣснато? — Спанакътъ, магданосътъ, салатата и др. — А на редове? — Лукътъ и чесънътъ. — А въ гнѣзда? — Фасулътъ, баклата, тиквитъ и краставицитѣ. — А картофитѣ? — И тѣ се сѣятъ въ гнѣзда, но въ по-дълбоки.

— Съ каква прѣстъ се зариватъ семената? — Съ рохкава прѣстъ. — Защо семената не трѣбва да бждатъ покрити съ дебелъ пластъ прѣстъ? — Защото поникътъ не може да пробие почвата.

Да повтори единъ, какъ става засѣването на зеленчуцитѣ.

Топлици и парници. — Защо градинаритѣ се стремятъ да изкаратъ зеленчукъ на пазаря рано напролѣтъ?

— Защото се скъпо продава.

— Кога семената по-бързо поникватъ и поникътъ по-бързо расте? — Когато е топло. — Какъ градинарътъ постига раното поникване на семената? — Като направи топлици и парници и приготи въ тѣхъ разсадъ.

— Кой е виждалъ топликъ? Разкажи, какъ се прави!

— Топликътъ се прави върху торището. Върху тора се насипва прѣстъ. Семената се зариватъ, когато минатъ пролѣтнитѣ студове.

— Защо топликътъ се прави върху торището? — Защото отъ гниенето на тора се образува топлина, отъ която семената поникватъ. — Защо вечеръ топликътъ се покрива съ рогозки и черги? — За да не се изстудява презъ нощта.

— Какво става по-нататкъ съ поникналитѣ семена? — Тѣ растатъ и ставатъ на разсадъ. Кога разсадътъ е готовъ за засаждане? — Когато младитѣ растения иматъ 4-5 листа.

— Кои градинари пъкъ устройватъ парници? — Тѣзи, които искатъ да иматъ по-хубавъ, по-силенъ и, главно, много ранъ разсадъ.

— Какъ се правятъ парницитѣ? — Изкопаватъ се още презъ есента трапове 60 см. дълбоки, 1.50 м. широки и дълги, колкото е потрѣбно. Презъ февруарий или мартъ въ трапа

се хвърля прѣсенъ конски торъ. Той се добре натѣпкава. Около трапа се поставя дъсчена рамка съ наклонъ къмъ югъ.

— Какво се поставя върху конския торъ? — Около 20 см. размѣсена градинска прѣстъ, пѣсъкъ и добре огниль торъ.

— Кога се посѣватъ семена въ този пластъ? — Когато мине топлината отъ гниенето на конския торъ.

— Защо парниците се покриватъ съ стъклени рамки? Защо ноще се покриватъ съ рогозки или слама?

— Кога въ парниците зеленчукътъ може напълно да се развива? — Когато поне единъ пѣтъ въ него разсадътъ бже разсаденъ.

— Кжде се отглежда разсадътъ за зеленчука, който кжсно на есень ще се бере? — Въ открити лехи, когато времето се постопли.

Да повтори единъ ученикъ, какъ се правятъ топлици и парници.

Грижи за зеленчука.—Защо градинарътъ плѣви лехитъ?

— Плѣвелитъ да не заглушаватъ деленчука.

— Защо градинарътъ разрѣжда гжсто поникналия зеленчукъ? — За да стане по-вдъръ и по-соченъ.

— Защо градинарътъ копае почвата? — За да стане рохкава и за да прониква въ нея въздухъ и вода, потрѣбни за живота на растенията.

— Защо градинарътъ полива грздината? — Защото зеленчукътъ повече отъ всички други растения има нужда отъ вода.

— Какви сѣчва употребява градинарътъ при работата си? — Остра лопата (лизгаръ), голѣма и малка мотика и търнокопъ.

— Каква работа върши съ острата лопата? — Съ нея преобрѣща почвата. — А съ голѣмата мотика? — Копа почвата, разбива буцитъ, зарива картофитъ, фасула и др. — А съ малката мотика? — Праши лехитъ на спанака, магданоса, лука и др. — А кога употребява търнокопа?

Единъ ученикъ да повтори, какви грижи полага градинарътъ за зеленчука презъ пролѣтътъ и лѣтото.

Пепелянка.

(Урокъ за IV отдѣл.)

Учебни помагала: 1. Спиртенъ препаратъ на пепелянка, (съ отворена уста). 2. Картина на пепелянка, която дебне жъртвата си.

Учительтъ най-напредъ разнася препарата на пепелянката между чиноветъ. Ученицитъ разглеждатъ отличителнитъ белези на животното. Показва се и картина, на която се вижда, какъ пепелянката дебне една мишка.

Ученицитъ вече сж учили за водната змия. — Повежда се следнята беседа:

По какво се познава пепелянката. — Кой ще ми каже, какво животно разгледахте преди малко? — Змия. — Защо това животно наричате змия? — Защото тѣлото му е дълго и нѣма крака. Още? — Тѣлото е покрито съ луспеста рогова обвивка, нѣма клепахи. Очитѣ сж покрити съ прозрачна ципица и отъ това изглеждатъ стъклени. Друго? — Езикътъ е дълъгъ и на върха разклоненъ.

— Какво име носи змията, която ви показахъ? — Водна змия.

— Не е вѣрно. Забравили сте бележитѣ на водната змия. Водната змия е по-дълга, на тила си има жълтеникави или белезникави петна. Па и цвѣтътъ на тѣлото ѝ не е такъвъ. Водната змия нѣма тѣзи два голѣми жбба, които видѣхте въ устата на тази змия.

— Не сте ли слушали за друга змия?

— Пепелянка. — Да. По какво познаваме, че тази змия е пепелянка?

— На гърба си има една черна, начупена линия, на главата си знакъ като X, на горната си челюсть има 2 голѣми, остри жбба.

— Единъ ученикъ да каже, какъ ще разпознаемъ пепелянката отъ водната змия. — Да, срѣдната частъ на тѣлото на пепелянката е сравнително по-дебело отъ крайщата.

Какъ добива храната си. — Къде живѣе водната змия? — А пепелянката? — Най-много въ припечнитѣ каменисти мѣста.

— Какво прави пепелянката презъ деня? — Цѣлъ день лежи и се препича на слънце.

— Кога излиза на ловъ? — Съ настѣпване на нощта. Тя, подобно на всички нощни грабливи животни, може добре да вижда и въ отсъствие на свѣтлина.

— Какъ пепелянката добива храната си? — Братъ ми Иванъ разказваше, че миналата година въ мѣстността „Зми-ярника“ той видѣлъ, какъ една пепелянка нападнала една мишка. Веднага пепелянката скочила върху мишката и я стиснала съ челюститѣ си. Мишката не могла вече да бѣга, затреперѣла и следъ малко умрѣла. Тогава пепелянката започнала да я гълта.

— Защо ли пепелянката не започва да гълта мишката, щомъ я улови? — Устата ѝ сж слаби и не може да задържи уловеното животно. Но затова пъкъ тя може да отравя жъртвитѣ си и после свободно да ги гълта.

— Разгледайте сега по-добре двата жбба на горната ѝ челюсть! — Когато устата е затворена, жбитѣ стоятъ обърнати назадъ. Щомъ устата се отвори, жбитѣ се изправятъ. Когато пепелянката стисне челюститѣ си, жбитѣ се забиватъ въ тѣлото на уловеното животно и презъ острия имъ край се влива отрова въ раната.

— Отъ де се взема тази отрова? — Тя се произвежда

въ жлезитѣ, които се намиратъ въ основата на жбитѣ и презъ тѣсното каналче на жба отровата протича въ раната. (Учителятъ показва на картината или самъ рисува на черната дъска направата на отровнитѣ жби заедно съ отровнитѣ жлези).

— На кои други животни напада пепелянката?

— На жабата, гущера и малки птички.

Опасностъ за човѣка.— Дали пепелянката не е опасна и за човѣка? — Да, особено презъ топлитѣ слънчеви дни.

— Какъ може човѣкъ да избѣгне опасността отъ пепелянката?

— Като ходи обутъ, а прасцитѣ на краката му бждатъ въ чорапи или навуща. Когато иска да седне на земята, трѣбва внимателно да оглежда мѣстото.

— Ако, въпрѣки всички предпазителни мѣрки, човѣкъ бжде ухапанъ, какво трѣбва да прави?

— Трѣбва ухапаното мѣсто да се изрѣже съ чисто, остро ножче или да се изгори съ нажежено желѣзо.

— Друго? — Препоръчва се да се измуче кръвта отъ раната.

— Кой човѣкъ може до извърши това? — Който има здрави вѣнци, защото комуто отъ вѣнцитѣ тече кръвъ, може да се отрови.

— Какъ най-безопасно става изсмукването на раната?

— Съ цевъ.

— Какви други предпазителни мѣрки се препоръчватъ?

— Ухапаниятъ кракъ или ръка се превързва надъ раната, за да не отиде кръвта къмъ сърдцето и бжде разнесена по цѣлото тѣло.

— Друго? — На ухапания се дава да пие повечко ракия или вино. Той трѣбва да бжде прегледанъ и отъ лѣкарь.

— Какво ще стане съ ухапания, ако на време не му се даде помощъ?

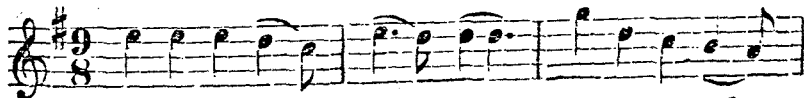
— Отровата може да го умори или пъкъ дълго време да страда, докато оздравѣе.

Стоянъ Ц. Даскаловъ,
прогимн. у-лъ въ с. Лиляче, Врачанско.

Весело овчарче.

(игра съ пѣсень и мимика).

Ст. Ц. Даскаловъ.

Ве-се-ло ов - чар-че сли-за низъ ба-

2. Който ме надпѣ
Съ пѣсни за юнаци,
Халалъ да му бждатъ
Два овна близнака.

3. Който ме надсвири
Съ кавалъ рѣзбалия,
Ваклуша му давамъ
Съ звънчето на шия.

4. Кой ме надиграе
Кръшна ржченица
Стадо му харизвамъ,
Кавалъ и абица.

Веса Паскалева.

Нареждане на играчитѣ: разредени по четирма на две ржце.

Ходъ на играта: всички запѣватъ пѣсенята.

1. *Весело овчарче* — приятна, весела усмивка по лицата на играчитѣ.

Ржцетѣ предъ дѣсното рамо, свити като че държатъ тояга.

Слиза низъ баури — ржцетѣ напредъ ко́со съ разтворени прѣсти се спускатъ ритмично надолу, за да се улесни спускането.

Бѣлъ кавалъ надува — ржцетѣ предъ уста каточе държатъ кавалъ.

Чудни пѣсни свири — прѣститѣ на ржцетѣ се раздвижатъ за свирня.

Трамъ ла ла ла ла ла ла ла, ла ла ла ла — тройна стѣпка и после прибираме лѣвия кракъ съ ударъ при дѣсния. Тѣлото извито малко надѣсно, ржцетѣ насочватъ кавала въ дѣсно. прѣститѣ се движатъ. Погледътъ къмъ кавала. Сжщата тая стѣпка се прави въ лѣво, за да се дойде въ изходното положение.

Трамъ ла ла ла ла ла ла ла, ла ла ла ла. — Сжщитѣ движения, само че въ лѣво.

2. *Който ме надпѣ* — всички пѣятъ; когато кажатъ „ме“ посочватъ съ показалеца себе си.

Съ пѣсни за юнаци — ржцетѣ свити предѣ гърди, а после въ боксово положение.

Халалѣ да му бждатѣ — махане съ лѣва ржка въ лѣво.

Два овна близнаци — навежда се тѣлото напредѣ, а съ ржцетѣ се посочва едновременно като се поставятѣ на еднаква височина.

Трамъ ла ла Сжитѣ движения, както при първия стихъ.

3. *Който ме надсвири* — движатѣ се прѣститѣ живо каточе се свири.

Съ кавалѣ рѣзбалия — дѣсната ржка се протѣква отъ устата напредѣ, за да се покаже кавала, и после пакъ съ нея се показватѣ нарѣзитѣ отгоре по самия кавалѣ.

Ваклуша му давамѣ — посочва се съ лѣвата ржка въ лѣво, ко́со доле, а после се махва съ сжитата ржка.

Съ звѣнчето на шия — лѣва ржка, вдигната напредѣ, свита предѣ гърди така, че китката пада подѣ гушата, съ прѣсти събрани и сочатѣ надолу. Китката се клати, за да уподоби звѣнче. После съ дветѣ ржце се обикаля шията, като се почне отъ тила.

Трамъ ла ла ла — сжитѣ движения, както при първия стихъ.

4. *Кой ме надиграе* — подскокъ на лѣвия кракъ, дѣсния повдигнатѣ предѣ него, после обратно — подскокъ на дѣсния кракъ, лѣвия повдигнатѣ предѣ него.

Кръшна ржченица — поставятѣ се дѣсния кракъ кръстосанъ предѣ лѣвия на прѣсти. Цѣло обръщане (пѣленѣ кръгъ) въ лѣво, дѣсната ржка, вдигната горе, маха. Като се дойде въ изходно положение, направя се съ дѣсната ржка горе единѣ кръжъ, каточе се развява кърпа.

Стадо му харизвамѣ — лѣва ржка напредѣ, джга съ нея налѣво каточе се посочва цѣлото стадо, прѣснало се въ лѣво.

После се маха съ дветѣ ржце напредѣ доле.

Кавалѣ и абица — посочва се кавала като се движатѣ прѣститѣ, а пѣкъ абицата — като се поклаща дрехата.

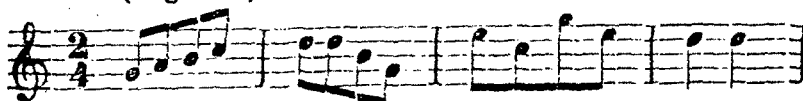
Трамъ ла ла ла ла . . . — сжитѣ движения както при първия стихъ.

Т. Стояновъ — Брѣгово, Видинско.

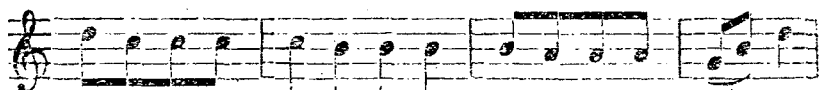
Пролѣтъ.

Живо (Allgeretto).

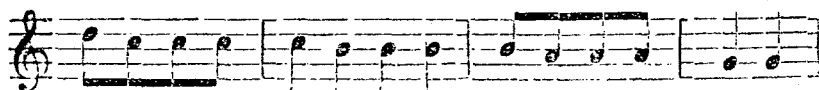
Нѣмска мелодия.

1. Ху-ба-во е, весело е пролѣтъ по по- ле- то

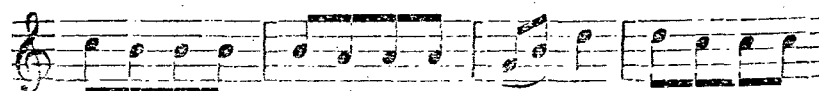
Слън-це-то цѣ- лув ки топ-ли праща отъ не- бе- то

Слън-це-то цѣ- лув-ки топли пра-ща отъ не- бе- то

Тра ла ла ла ла ла ла ла ла Слънцето цѣ-

лув-ки топ-ли пра-ща отъ не- бе- то, Слънцето цѣ-

лув-ки топ-ли праща отъ не- бе- то.

2. Край поточе в'китни клони 3. И овчарь подъ брѣсть на сѣнка
 Славей сладко пѣе С'медна свирка свери
 Младъ орачъ на нивата си) 2 А девиза му отглася) 2
 Златно семе сѣе. Татъкъ отъ баири.

Хоро.

Ху
ба
во
е } подхвърля се лѣвия кракъ напредъ въ дѣсно.

ве
се
ло
е } подхвърля се дѣсния кракъ напредъ въ лѣво.

Пролѣтъ — пакъ се подхвърля лѣвия кракъ.

По полето — пакъ се подхвърля дѣсния кракъ.

Слънцето цѣлувки — две крачки пълни въ дѣсно (съ дѣсния кракъ почва).

Топли праща — подхвърля се лѣвия кракъ въ дѣсно.

Отъ небето — подхвърля се дѣсния кракъ въ лѣво.

Слънцето цѣлувки — две крачки пълни въ лѣво (съ лѣвия кракъ почва).

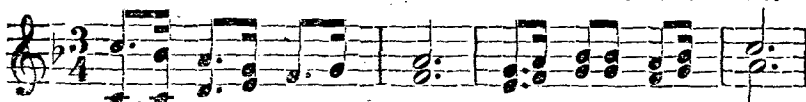
Топли праща — подхвърля се дясния кракъ въ лѣво.
 Отъ небето — подхвърля се лѣвия кракъ въ дѣсно.
 По-нататъкъ тази фигура се позтаря по мелодията.

Деца и щъркелъ.

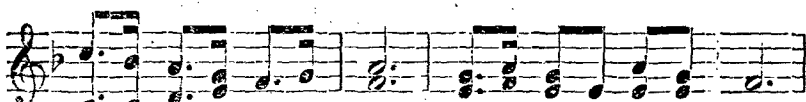
Mazurka.

Децата:

Беню Тотевъ.

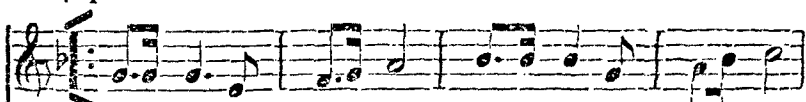

Щъркелъ шаренъ, щърко милъ, я кажи ни де си билъ?

Де и възъ ко-и стра-ни Ти пре-ка-ра толкозъ дни?

Щъркелъ:

Ми-ли ху-ба-ви де-ца все съсъ ру-ме-ни ли-ца
 Децата (съ затворени уста):

Да ви ка-жа де съмъ билъ? Бѣхъ на гости чакъ при Нилъ.

3. Децата: А защо си, щърко драгъ,
 Ти при насъ отново пакъ?
 Що ли те нахара тукъ
 Да се върнешъ чакъ отъ югъ?

4. Щъркелъ: Азъ пристигнахъ тука днесъ,
 Да ви нося сладка вестъ,
 Че съсъ пѣсни и цвѣта,
 Вечъ на пжтъ е пролѣтъта.

Тр. Симеоновъ.

КНИГОПИСЪ.

Ал. Кръстевъ — Музикаленъ албумъ. Книжка трета. Варна. 1933 г. Цена 25 лв.

Албумътъ съдържа четири солови народни и художествени пѣсни съ съпроводъ на пиано:

1. *Радкина майка* (сопранъ или теноръ), 2. *Хайдутъ* (алтъ или баритонъ), 3. *Остави тазъ пѣсень любовна* (алтъ или баритонъ), 4. *Що ме мжчишъ, душо Яно* (сопранъ или теноръ).

Тия пѣсни сж проникнали между народа и сж станали твърде популярни. Изпълнявани сж и на музикални тържества отъ наши солисти.

Дветъ творби на безсмъртния нашъ поетъ Хр. Ботевъ сж музицирани отъ автора много сполучливо.

Препоръчваме ги на любителитъ на вокалната музика.

Албумътъ е печатанъ въ печатница „Свѣтлина“ — Варна.

Д. Правдолюбовъ — Художествена разработка на народнитъ приказки. Теория и практика съ разработени лекции отъ видни наши методици и образцови учители. Издава Ст. Атанасовъ — София. 1933 г. Цена 40 лв.

А. Амаидъ — Методътъ Декроли. *Училището Ермитажъ*. Книгоиздателство Стоянъ Георгиевъ — София. Цена 15 лв.

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИКА, година XII (1932—1933).

Дава статии върху приложбата на съвременнитѣ педагогически искания въ първоначалното училище и прогимназията; разглежда всички течения и прояви, които целятъ обновата на училището; поднася практически материали, съ които може да се подпомага учителското творчество въ училищното обучение и възпитание.

Излиза всѣки месецъ отъ 1 октомврий 1932 год. до 1 юлий 1933 год. 8 книги годишно.

Годишенъ абонаментъ:

1. За България 60 лева. 2. За Чужбина 100 лева.

Абонаментътъ се предплаща.

Настоятелъ на „Педагогическа практика“ може да бжде всѣки, който запише най-малко 5 абоната. На настоятели и книжари се прави 20% отстъпка отъ абонамента.

Пълни годишни течения отъ изтеклитѣ годишници на „Педагогическа практика“ се отстъпватъ по следнитѣ цени:

год. V (1925—1926) — 40 лв.; год. VII (1927—1928) — 40 лв.;
год. X (1930—1931) — 50 лв.; год. XI (1931—1932) — 50 лв.

Всички други годишници сж изчерпани.

Непредплатени поръчки не се изпълняватъ.

Всичко, що се отнася до списанието — писма, пари и ръкописи — се изпраща на адресъ: Антонъ Борлаковъ, ул. Кр. Мирски, № 14, гр. Варна.

Отъ администрацията на „Педагогическа практика“ могатъ да се доставятъ следнитѣ книги:

1. Добри Христовъ — Рой звездици. Часть I. Пѣсни за първоначалнитѣ училища . 20 лв.
2. Добри Христовъ — Рой звездици. Часть II. Пѣсни за прогимназиитѣ 20 лв.
3. Б. Върбановъ — Обществени грижи за децата въ Виена и Буда-Пеща . . 20 лв.
4. Л. П. Нечаевъ — Измѣрване умствения развой на децата 20 лв.
5. М. Мещерски — Какъ да се уреждатъ градини при народнитѣ училища . . . 10 лв.
6. Н. Беневъ. — Живо езикознание. Ръководство съ теория и практика по граматика, четене и писане . . 12 лв.

За поръчки повече отъ 100 лв. се прави отстъпка 30%.

Непредплатени поръчки не се изпълняватъ.

№ 1172

До Госп.

Главния учител

с. Маранч
Шуменска ОКОЛИЯ

Адресният номер и точният адрес на абоната трябва да се посочват винаги, когато се изпращат суми срещу абонамента, когато се искат промѣни на адреси, неполучени книжки или каквито и да е справки от редакцията или администрацията на списанието.

Неполучени книжки трябва да се искат веднага следъ получаването на най-близката следъ тях книжка.

Когато се изпращат суми съ пощенски записъ, трябва де се съобщава съ отдѣлно писмо, за коя годишна на списанието и за кои абонати се изпращат тѣ.

Въ „Педагогическа практика“ може да сътрудничи всѣки учителъ, който съ перото, мисълта и практиката си може да бжде полезенъ на учителството и училището.

Ръкописитѣ трябва да бждатъ написани само на едната страница на листоветѣ чисто, четливо и съ официалния правописъ.

Печатница „Свѣтлина“, Варна.